

Marcel Pheijffer

De controle over boekjaar 2020 wordt lastig in coronatijd, aldus Marcel Pheijffer. Hoe speelt het accountantsberoep daar op in?

DISCUSSIE | Column | 05 november 2020

Boekjaar 2020, het meest uitdagende controlejaar ooit voor de accountant?

Dit jaar is vermoedelijk het meest vreemde jaar uit mijn leven en ik denk dat velen er zo over denken. Het sociale, culturele en culinaire leven wordt telkens op de kop gezet. Dat geldt ook voor het werkgerelateerde deel. Laveren tussen thuiswerken en op kantoor. Vergaderen op afstand via de computer. Lesgeven in diverse varianten: met een beperkt aantal studenten in de zaal, via MS Teams, live via cameraverbindingen en hergebruik van eerder opgenomen colleges aangevuld met een digitaal vragenuurtje.

We mogen blij zijn met de wendbaarheid die we met elkaar tonen. Telkens worden (nood)oplossingen bedacht om de boel draaiende te houden. En over het algemeen lukt dat vrij aardig. Het aantal faillissementen valt (nog) mee, mede door de steunmaatregelen van de overheid.

Accountants(organisaties) hebben zich eveneens wendbaar getoond. Ook binnen onze sector wordt veel op afstand gewerkt. Het aantal controle-uren op locatie is drastisch verminderd. De toetsing van de subsidieaanvragen in het kader van de NOW-regeling is aan het werkpakket toegevoegd.

Maar er komen ook barstjes in de huidige manier van werken. Waar thuiswerken door velen als prettig werd ervaren, worden de echte ontmoetingen, gesprekken en overleggen met collega's steeds vaker node gemist. Bovendien voldoen de arbeidsomstandigheden thuis bij lang niet iedereen aan de zorgvuldig tot stand gekomen ARBO-normen. Het inwerken van nieuwe collega's kent momenteel (te)veel beperkingen.

En ook het door accountants op afstand controleren en uitvoeren van andere werkzaamheden kent beperkingen. Bij de vanaf maart 2020 - na de *lockdown* en andere noodmaatregelen - nog af te ronden controles over het boekjaar 2019 werd uitgegaan van het adagium 'nood breekt wet'. De vraag is of dat adagium dezelfde inkleuring kan krijgen ten aanzien van de komende controles over het nog af te sluiten boekjaar 2020. De omstandigheden zullen voor de controles 2020 immers wezenlijk anders zijn dan bij de controles over 2019. Zonder de pretentie te hebben compleet te zijn, noem ik een tiental punten:

1. In maart 2020 was het boekjaar 2019 al onder normale omstandigheden afgesloten. Het boekjaar 2020 wordt onder bijzondere omstandigheden afgesloten.
2. Onderdeel van de 'normale omstandigheden' in het boekjaar 2019 was een systeem van administratieve organisatie en interne beheersing dat (naar ik aanneem) in het algemeen meer waarborgde, dan het systeem dat veel organisaties in het boekjaar 2020 (noodgedwongen) moesten hanteren.

3. De marktomstandigheden waren voor veel organisaties in 2019 stabiel dan in 2020. Binnen een groot aantal sectoren en organisaties staan de resultaten onder druk, zijn de reserves aangetast en is een continuïteitsrisico ontstaan.
4. Met het onder 2 en 3 genoemde hangt samen dat ten aanzien van het boekjaar 2020 ten opzichte van het boekjaar 2019 sprake is van een hoger frauderisico.
5. Bij menig organisatie is het waarschijnlijk dat ten aanzien van het boekjaar 2020 afwaarderingen van vastgoed, productiemiddelen en goodwill moeten plaatsvinden.
6. Bij menig organisatie is in 2020 druk ontstaan op de mogelijkheid te voldoen aan bankconvenanten en andere financieringsafspraken. Vraag is dan ook of financiering voldoende is verzekerd, nieuwe afspraken kunnen worden gemaakt, een *waiver* of *covenant holiday* kan worden verkregen.
7. Complicerende factor bij het onder 3, 5 en 6 genoemde is dat het voor organisaties thans moeilijker zal zijn om robuuste prognoses te maken, dan ten aanzien van het boekjaar 2019 het geval was.
8. De vraag wat de hoogte van de debiteurenvoorziening over het boekjaar 2020 dient te zijn, is een stuk lastiger te beantwoorden dan dezelfde vraag over het boekjaar 2019.
9. Over het boekjaar 2019 hoefden de meeste organisaties geen reorganisatievoorziening te treffen. Maar welke organisaties moeten dat ten aanzien van het boekjaar 2020 nu wel doen?
10. Welke nieuwe risico's moeten er ten aanzien van de controle over het boekjaar 2020 worden onderkend (zowel binnen de accountantsorganisatie als bij controlecliënten), bijvoorbeeld als gevolg van thuiswerken en aangaande cyberrisico's?

Dergelijke omstandigheden en de verhoogde risico's op bijvoorbeeld fraude en discontinuïteit, maken de controle door de accountant van het boekjaar 2020 even interessant en betekenisvol als moeilijk en uitdagend. Wat mij betreft zelfs zo moeilijk en uitdagend dat het maar zeer de vraag is of de controle wel grotendeels op een andere locatie dan bij de gecontroleerde kan (en mag) worden uitgevoerd.

Verhoogde risico's impliceren een grotere controle-inspanning. Het vaststellen van de authenticiteit van door de cliënt aangeleverde stukken - denk aan de casus Wirecard - is belangrijker dan ooit. Het toetsen van en de gesprekken over afwaarderingen, voorzieningen, financieringen en prognoses is bij menig organisatie eveneens belangrijker dan eerder het geval was. Cliënten die het lastig hebben, zullen meer dan ooit in de ogen moeten worden gekeken.

Bovendien zullen er - gegeven de verhoogde risico's - meer controle-uren moeten worden gemaakt. Planningstechnisch gaat het komend cijferseizoen dan ook een hele uitdaging worden voor accountants(organisaties). Zeker gezien de wens om de werkdruk te verlagen en gegeven de instroom van nieuwe controlemedewerkers, die de afgelopen periode onder bijzondere omstandigheden heeft plaatsgevonden.

Ondertussen zal en mag het maatschappelijk verkeer kwaliteit van de accountant blijven verwachten. Juist nu. "*Trust in corporate reporting will be of paramount importance this year because the strength of corporate balance sheets will be under even closer scrutiny*", stelt de Engelse PwC-topman Kevin Ellis dan ook recent in de Financial Times. Het op afstand werken noemt hij: "*Far more challenging after Christmas. Auditing becomes much harder down a Zoom lens.*"

In Engeland wordt de discussie over de komende controleperiode inmiddels openlijk gevoerd. Het maakt mij nieuwsgierig naar de wijze waarop het Nederlandse accountantsberoep op de komende uitdagingen denkt in te spelen. Dit lijkt me dan ook een leuke vraag voor de NBA-voorzitter, om in zijn maandelijkse videopraatje *Vragen aan de voorzitter* concreet te beantwoorden.

Marcel Pheijffer (1967) is hoogleraar Forensische Accountancy aan de universiteiten Nyenrode en Leiden.

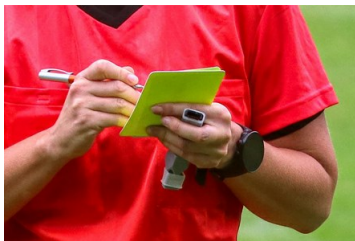
GERELATEERD

NIEUWS | *gisteren*

'Sectorale steun bij coronalockdown niet mogelijk'

Tijdens de coronalockdowns heeft het kabinet ondernemers en werkkenden geholpen met uitgebreide steunpakketten, zoals de NOW en TVL. Maar omdat generieke steunpakketten... →

CORONASCHULDEN | *13 maart 2023*

Gele kaart voor ondernemers

Ruim 250.000 ondernemingen hebben uit de coronaperiode nog een schuld ontstaan bij de Belastingdienst. Daarvan hebben ruim honderdduizend ondernemingen een ongeoorloofde... →

NIEUWS | *09 maart 2023*

Kritiek EU-rekenkamer op controle uitgaven coronaherstelfonds

De controle op de uitgaven uit het Europese coronaherstelfonds is niet waterdicht. Daardoor dreigt volgens de Europese Rekenkamer (ERK) "een gebrek aan verantwoording"... →

MAGAZINE | *08 maart 2023*

De PIOB en het ecosysteem van accountants

Geen accountant zal het in twijfel trekken: Regelgeving heeft grote invloed op de accountantscontrole. Maar welke instantie houdt het internationale regelgevingsproces... →

CONTROLE | *01 maart 2023*

Klimatrisico's als kernpunt van de controle

Eumedion en Milieudefensie verwachten dat klimatrisico's een kernpunt van de controle vormen. Op basis van de huidige regelgeving is dit voor accountants nog geen... →